

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу управління освітою, власник)

АДАПТИВНИЙ СПОРТ

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки другого (магістерського) рівня

(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

Галузь знань А Освіта

(шифр і назва напрямку)

спеціальності А7 Фізична культура і спорт

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП ОК 11)

ЛЬВІВ - 2025

Навчальна програма з дисципліни «**Адаптивний спорт**» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за спеціальністю А7 Фізична культура і спорт.

XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання).

Розробник: к.фіз.вих., доцент Нерода Н.В.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри Олімпійського, професійного та адаптивного спорту і фізичної культури __.08.25 р.
протокол № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(Бріскін Ю.А.)
(прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні Ради факультету фізичної культури і спорту

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Робоча програма затверджена на засіданні Ради факультету післядипломної та заочної освіти.

Голова _____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Адаптивний спорт» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А7 Фізична культура і спорт.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є знання про організаційні, програмно-нормативні та методичні основи спорту осіб з інвалідністю.

Міждисциплінарні зв'язки: "Загальна теорія підготовки спортсменів", "Олімпійський спорт", дисципліни медико-біологічного циклу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Історичні основи адаптивного спорту.

Змістовий модуль 2. Організаційні та програмно-нормативні основи адаптивного спорту.

Змістовий модуль 3. Методичні основи адаптивного спорту.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. **Метою** навчальної дисципліни «Адаптивний спорт» є вивчення організаційних, програмно-нормативних та методичних основ спорту осіб з інвалідністю, в т.ч. паралімпійського, дефлімпійського спорту та руху Спеціальних Олімпіад.

2.2. Основними завданням вивчення дисципліни «Адаптивний спорт» є формування професійного світогляду майбутніх фахівців, основ знань і навичок з організації тренувань та проведення змагань серед спортсменів різних нозологій:

- здатність планувати та впроваджувати в практичну діяльність освітні, тренувальні та реабілітаційні програми, які сприяють розвитку і поширенню напрямів адаптивного спорту;

- здатність організовувати та реалізовувати тренувальний процес та змагальну діяльність осіб з інвалідністю від початкового рівня до рівня спорту вищих досягнень.

2.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні оволодіти запланованими компетентностями та програмними результатами навчання.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні компетентності:

СК4. Здатність управляти робочими або навчальними процесами у сфері фізичної культури та спорту, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів.

СК5. Здатність розв'язувати проблеми у сфері фізичної культури та спорту у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності. СК9. Здатність усвідомлювати принципи професійної та академічної етики і необхідність їх дотримання.

СК11. Здатність організовувати рухову активність населення.

СК12. Здатність організовувати тренувальний процес і систему змагань спортсменів різної кваліфікації.

СК13. Здатність організовувати роботу та здійснювати управління діяльністю ДЮСШ, СДЮСШОР, ШВСМ, спортивних, спортивно-оздоровчих та оздоровчо-рекреаційних клубів.

СК15. Здатність аналізувати стан, виявляти проблеми та перспективи розвитку соціальних практик спорту в державі.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати особливості, протиріччя та перспективи розвитку сучасної сфери фізичної культури і спорту, критично осмислювати проблеми у галузі та на межі галузей знань. результати навчання).

ПРН 2. Приймати ефективні рішення щодо вирішення проблем у сфері фізичної культури та спорту, генерувати та порівнювати альтернативи, оцінювати ризики та ресурсні потреби.

ПРН 4. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань фізичної культури та спорту до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ПРН 5. Розробляти і викладати спеціалізовані навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.

ПРН 6. Відшуковувати необхідну інформацію у науковій літературі, базах даних, інших джерелах, аналізувати та оцінювати цю інформацію.

ПРН 7. Застосовувати сучасні цифрові технології та спеціалізоване програмне забезпечення, методи статистичного аналізу даних для розв'язання складних задач фізичної культури та спорту.

ПРН 8. Організовувати ефективну роботу колективу, спрямовану на досягнення визначених цілей з урахуванням економічних, правових та етичних аспектів.

ПРН 9. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти, спрямовані на розв'язання проблем інноваційного характеру у сфері фізичної культури і спорту, а також дотичні до неї міждисциплінарні проєкти.

ПРН 10. Організовувати тренувальний процес спортсменів різних вікових та кваліфікаційних груп, в т.ч. у спорті вищих досягнень, організовувати підготовку збірних команд.

ПРН 11. Організовувати змагання регіонального, національного та міжнародного рівнів на сучасному організаційному, матеріально-технічному рівні.

ПРН 12. Організовувати рухову активність населення з використанням сучасних технологій

ПРН 13. Організовувати діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту.

ПРН 16. Організовувати фізичне виховання студентів ЗВО з урахуванням чинних програмно-нормативних вимог.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Історичні основи адаптивного спорту.

Тема 1. Загальна характеристика адаптивного спорту.

Олімпійський рух, його характеристика та зміст. Олімпійський рух як "концентрована, організована, універсальна і постійна діяльність всіх осіб та організацій, яких надихають цінності Олімпізму, що проводиться під керівництвом МОК. Ця діяльність охоплює п'ять континентів. Вона досягає своєї вершини, коли збирає разом атлетів світу на величезному спортивному фестивалі — Олімпійських іграх..." (Олімпійська Хартія).

Визнання Міжнародним олімпійським комітетом - критерій приналежності до олімпійського руху.

Адаптивний спорт в Міжнародній олімпійській системі. Ігри за нозологічною приналежністю або ігри для осіб з інвалідністю в структурі Олімпійського руху: Паралімпійські ігри, Дефлімпійські ігри та ігри Спеціальних Олімпіад.

“Паралімпійські ігри” - Олімпійські ігри для осіб з інвалідністю.

Соціальна адаптація людей з інвалідністю і покращення якості їх життя завдяки адаптивному спорту і змагальній діяльності, як системоутворювального фактору.

Виникнення керівних організацій адаптивного спорту. Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в світі.

Міжнародний спортивний комітет глухих (Comite International des Sports des Sourds (CISS) або International Committee of Sports for the Deaf (ICSD)).

Міжнародна Федерація Сток-Мандевільських ігор (International Stock Mandeville Games Federation - ISMGF), Міжнародна спортивна організація інвалідів (International Sports Organization for the Disabled, ISOD), Міжнародна спортивна і рекреаційна асоціація (осіб з) церебральним паралічем (Cerebral Palsy - International Sports and Recreation Association, CP-ISRA), нині після реорганізації та об'єднання World Abilitysport.

Міжнародна спортивна асоціація сліпих (International Blind Sports Association, IBSA).

Міжнародна спортивна асоціація для осіб з вадами розумового розвитку (International Association Of Sports For Persons with Mental Handicap, INAS-FMH), нині - Virtus (International Sports Federation for Athletes with an Intellectual Impairment).

Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад (Special Olympics Inc, SOI).

Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в Україні: Національний комітет спорту інвалідів України, Український центр з фізичної культури і спорту для осіб з інвалідністю “Інваспорт”, “Спеціальна Олімпіада України”.

Тема 2. Характеристика окремих складових адаптивного спорту в міжнародній олімпійській системі.

Історичні джерела паралімпійського руху. Характерні риси складових елементів паралімпійського руху.

Періодизація Паралімпійських ігор. Характеристика Сток-Мандевіллського періоду (1952-1959). Характеристика I паралімпійського періоду (1960-1972). Характеристика II паралімпійського періоду (1976-1988). Характеристика III паралімпійського періоду (з 1992 р.). Термін «Паралімпіада». Програма Паралімпійських ігор. Вимоги до літніх та зимових паралімпійських видів спорту. Олімпійські види спорту в програмі Паралімпійських ігор. Нозологічно-детерміновані види спорту в програмі Паралімпійських ігор. Зимові Паралімпійські ігри.

Історія та періодизація Дефлімпійських ігор. Програма Дефлімпійських ігор.

Історія та періодизація Спеціальних Олімпіад. Програма Спеціальних Олімпіад.

Змістовий модуль 2. Організаційні та програмно-нормативні основи адаптивного спорту

Тема 3. Організаційні та програмно-нормативні основи паралімпійського спорту.

Міжнародний паралімпійський комітет (МПК) - керівний орган Паралімпійського руху. Основні завдання Міжнародного паралімпійського комітету. Структура та нормативні документи Міжнародного паралімпійського комітету. Президенти Міжнародного паралімпійського комітету. Довідник Міжнародного паралімпійського комітету.

Тема 4. Організаційні та програмно-нормативні основи дефлімпійського спорту.

Організаційна структура та програмно-нормативні документи дефлімпійського спорту. Основні положення Конституції Міжнародного комітету спорту глухих. Загальні технічні правила літніх та зимових дефлімпійських ігор.

Тема 5. Організаційні та програмно-нормативні основи руху Спеціальних Олімпіад.

Організаційні засади міжнародного руху Спеціальних Олімпіад. Філософія Спеціальних Олімпіад. Мета і завдання Спеціальних Олімпіад. Загальні правила Спеціальних Олімпіад.

Змістовий модуль 3. Методичні основи адаптивного спорту

Тема 6. Класифікація – основа системи підготовки в адаптивному спорті.

Роль класифікації в адаптивному спорті. Характеристика медичної класифікації в адаптивному спорті. Класифікація спортсменів з травмами хребта та спинного мозку. Класифікація спортсменів з ампутаціями. Класифікація спортсменів з церебральним паралічем. Класифікація спортсменів з «іншими пошкодженнями опорно-рухового апарату». Характеристика функціональної класифікації в адаптивному спорті. Приклади функціональних класифікацій в паралімпійському спорті.

Характеристика коефіцієнтно-гандикапної класифікації в адаптивному спорті. Класифікація спортсменів з ураженнями зору. Класифікація спортсменів з ураженнями слуху.

Тема 7. Особливості системи підготовки в адаптивному спорті.

Характеристика системи підготовки в адаптивному спорті. Специфіка навчання, розвитку, виховання та реабілітації як процесної підсистеми системи підготовки в адаптивному спорті. Специфічність вимог до організації змагань серед осіб з інвалідністю. Особливості проведення тренувальних занять зі спортсменами різних нозологій.

Вимоги до організації змагань за програмою Спеціальних Олімпіад. Процедура дивізіонування в змаганнях Спеціальних Олімпіад. «Правило 15%». Структура тренувальної програми Спеціальних Олімпіад. Структура тренувального заняття за програмою Спеціальних Олімпіад.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Бріскін Ю. А. Спорт інвалідів : [підруч. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту] / Ю. А. Бріскін. – Київ : Олімпійська література, 2006. – 263 с. – ISBN 966-7133-79-6.
2. Бріскін Ю. А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади : навч. посіб. – Львів : Ахіл, 2003. – 128 с.
3. Бріскін Ю. А. Організаційні основи Паралімпійського спорту : навч. посіб. – Львів : Кобзар, 2004. – 180 с., іл.
4. Бріскін Ю. А. Вступ до теорії спорту інвалідів : навч. посіб. / Ю. А. Бріскін, А. В. Передерій. – Львів : Априорі, 2008. – 70 с.
5. Лекція на тему «Загальна характеристика адаптивного спорту» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 12 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36530>
6. Лекція на тему «Характеристика окремих складових адаптивного спорту в міжнародній олімпійській системі» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 42 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36531>
7. Лекція на тему «Організаційні та програмно-нормативні основи паралімпійського спорту» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 13 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36533>

8. Лекція на тему «Організаційні та програмно-нормативні основи дефлімпійського спорту» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 15 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36534>

9. Лекція на тему «Організаційні та програмно-нормативні основи руху Спеціальних Олімпіад» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 10 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36532>

10. Лекція на тему «Класифікація-основа системи підготовки в адаптивному спорті» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 14 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36535>

11. Лекція на тему «Особливості системи підготовки в адаптивному спорті» з дисципліни «Адаптивний спорт» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт XI-й (денна форма навчання), XIII-й с. (заочна форма навчання) / уклад. Нерода Н. – Львів : ЛДУФК імені Івана Боберського, 2024. – 21 с. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/36536>

12. Передерій А. В. Спеціальні Олімпіади в сучасному світі : монографія / А. В. Передерій. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 296 с.

13. Розторгуй М.С. Підготовка спортсменів у силових видах адаптивного спорту : монографія / Марія Розторгуй. – Львів : ЛДУФК, 2019. – 332 с.

Допоміжна:

1. Бріскін Ю. А. Класифікаційні стратегії Паралімпійського спорту / Бріскін Ю. А., Передерій А. В. //Оздоровча і спортивна робота з неповносправними / за заг. ред. Бріскіна Ю., Линця М., Боляха Е., Мігасевича Ю. – Львів : Видавець Тарас Сорока. – 2004. – С. 22–29.

2. Гончаренко Є., Когут І. формування міжнародної системи адаптивного спорту для людей з відхиленнями розумового розвитку //Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2022. – №. 3. – С. 69-74.

3. Гончаренко Є., Когут І. Сталий розвиток Спеціальних Олімпіад: стратегічний план розвитку //Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2021. – №. 4. – С. 59-64.

4. Матвеев С. Ф. и др. Історичні, організаційні та соціальні аспекти розвитку спорту інвалідів. – 2011.

5. Передерій А. В. Теоретико-методичні підходи до періодизації багаторічної підготовки спортсменів у адаптивному спорті / Передерій А. В., Розторгуй М. С. // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2016. – № 1. – С. 91–95.

6. Розторгуй М. Підготовка спортсменів з інвалідністю на етапі спортивно-реабілітаційної підготовки в силових видах спорту / Марія Розторгуй, Аліна Передерій // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. – 2018. – № 1(41). – С. 61–66.

7. Хіменес Х. Р., Задорожна О. Р. Адаптивний спорт у системі цінностей сучасного українського суспільства. – 2018.

8. Organizational basics implementation of the programs of Special Olympics / Yevgenij Prystupa, Alina Perderiy, Yuriy Briskin, Maryan Pityn // Harvard Journal of Fundamental and Applied Studies. – 2015, – N 1(7), Vol. 8. – P. 266–272.

9. Roztorhui M. The training system of athletes with disabilities in strength sports / Mariia Roztorhui, Alina Perederiy, Yuriy Briskin, Olexandr Tovstonoh // Sportlogia. – Banja Luka, 2018. – Т. 14, N 1. – P. 98–106.

10. Чернявський І. С. Проблеми розвитку адаптивного спорту. – 2015.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекційного курсу.
2. Міжнародний паралімпійський комітет – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org
3. Національний комітет спорту інвалідів України – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.paralympic.org.ua
4. Міжнародна організація Спеціальних Олімпіад – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.specialolympics.org/>
5. Міжнародний комітет спорту глухих – офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.deaflympics.com/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання:

- опитування, виконання завдань до семінарських занять;
- написання аналітичних письмових робіт;
- написання творчої письмової роботи;
- підсумкове тестування;
- залік.

Залікові питання

1. Адаптивний спорт у Олімпійському русі.
2. Цільово-результативні аспекти адаптивного спорту.
3. Виникнення та діяльність керівних організацій адаптивного спорту в світі.

4. Діяльність керівних організацій адаптивного спорту в Україні.
5. Загальна характеристика Паралімпійського руху.
6. Періодизація Паралімпійських ігор.
7. Характеристика Сток-Мандевіллського періоду.
8. Характеристика I паралімпійського періоду.
9. Характеристика II паралімпійського періоду.
10. Характеристика III паралімпійського періоду.
11. Термін «Паралімпіада».
12. Програма Паралімпійських ігор.
13. Зимові Паралімпійські ігри.
14. Загальна характеристика Дефлімпійського руху.
15. Програма Дефлімпійських ігор.
16. Загальна характеристика Спеціальних Олімпіад.
17. Види спорту в програмі Спеціальних Олімпіад.
18. Структура Міжнародного паралімпійського комітету.
19. Основні завдання Міжнародного паралімпійського спорту.
20. Президенти Міжнародного паралімпійського спорту.
21. Програмно-нормативні документи паралімпійського руху.
22. Організаційна структура Міжнародного комітету спорту глухих.
23. Програмно-нормативні основи дефлімпійського спорту.
24. Основні положення Конституції Міжнародного комітету спорту глухих.
25. Загальні технічні правила літніх та зимових дефлімпійських ігор.
26. Організаційні засади руху Спеціальних Олімпіад.
27. Програмно-нормативні основи діяльності Спеціальних Олімпіад.
28. Філософія Спеціальних Олімпіад.
29. Мета і завдання Спеціальних Олімпіад.
30. Класифікація – основа системи підготовки в адаптивному спорті.
31. Види класифікації в паралімпійському спорті.
32. Характеристика медичної класифікації в паралімпійському спорті.
33. Характеристика функціональної класифікації в паралімпійському спорті.
34. Характеристика коефіцієнтно-гандикапної класифікації в паралімпійському спорті.
35. Структура системи підготовки в адаптивному спорті.
36. Особливості організації змагань в адаптивному спорті.
37. Вимоги до організації змагань за програмою Спеціальних Олімпіад.
38. Процедура дивізіонування в змаганнях Спеціальних Олімпіад.
39. Характеристика та структура тренувальних програм Спеціальних Олімпіад.
40. Структура тренувального заняття за програмою Спеціальних Олімпіад.